Noi informaţii referitoare la preotul Ioan Munteanu din Mădăraşu de Câmpie

ANA HANCU
Muzeul Judeţean Mureş

Ioan Munteanu din Mădăraşul de Câmpie a fost una dintre cele mai reprezentative figuri de preoţi mureşeni, însufleţite de idealurile progresiste şi de încredere în viitorul naţiunii române, de ideea democratică a ridicării şi emancipării celor de jos şi a înlăturării regimului de opresiune naţională la care erau supuşi românii din Ardeal. Cercetările istorice întreprinse au evidenţiat participarea sa la Marea Adunare de la Blaj din 3/15 mai 1848 şi rolul său în afirmarea ideii de conştiinţă şi unitate naţională. Pentru afimarea cu tărie şi convingere a ideilor de continuitate şi unitate naţională, *„De acum Ardealul nu mai e Ardeal, ci România”,* cuvinte profetice rostite la reîntoarcerea de la Blaj, este cercetat prin audierea de martori iniţiată de către vice-judele suprem regesc al cercului Mureş din Scaunul Mureş, Szentivány Ianos.[1] Exprimarea ideii de unitate naţională prezentă în conştiinţa celor care s-au aflat pe Câmpia Libertăţii de la Blaj era în contradicţie cu tendinţa nobilimii maghiare, continuu manifestată, de anexare a Transilvaniei la Ungaria.

Atitudinea preotului Munteanu este adusă la cunoştinţa episcopului unit, Lemeny, prin intermediul oficiului Scaunului Mureş la 26 august 1848, care solicită: *„a-l trage la aspră răspundere, limitându-i activitatea în sfera competinţelor bisericeşti şi a-l avertiza că la prima manifestare de aţâţare făţişă sau ascunsă va fi pedepsit sever”*[2]. Astfel, pentru cercetarea faptelor şi declaraţiilor preotului, consistoriul episcopesc, prin adresa din 28 august 1848 către protopopul greco-catolic al Târgu-Mureşului, Ilie Farago, dispune prezenţa acestuia la Blaj: *„Ioanne Montani parochul Mădăraşiului pentru nescari ale suale nesocotite cuvinte întru acestea turburate tempuri în audiul*

[1] Ioan Ranca, ***Afirmarea ideii de unitate naţională şi de continuitate a românilor de pe Valea Mureşului şi de pe Câmpia Transilvaniei în anul 1848***, în ***Marisia***, VI, 1976, p. 273-290.

[2] ***Ibidem,*** p. 287.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

mai multora grăite, avendu de a respunde înaintea consistoriului şi a-şi lua amăsurata greşialei suale înfruntare, îţi rendueşte consistoriul prea onoratei frăţiei tua ca câtu mai curundu a veni încoace strensu se-lu îndatoreşti."[3]

În anii următori revoluţiei, Ioan Munteanu este preocupat de soarta parohiei sale, starea sufletească, moralitatea, bunăstarea credincioşilor săi şi construirea unei şcoli atât de necesară ridicării nivelului de cultură al locuitorilor satului. Din adresa consistoriului din 21/1 decembrie 1850, transmisă protopopiatului reiese că preotul este îngrijorat de greutatea îndeplinirii serviciului religios la credincioşii de la câmpie, risipiţi la mare depărtare, unde cu mari eforturi se putea ajunge. Soluţia, propusă pentru rezolvarea acestor dificultăţi ar fi, ca cei care locuiesc mai aproape de alte filii, să fie afiliaţi acestora, sau preotului să i se plătească mai mult pentru serviciul religios, avându-se în vedere osteneala mai mare pentru îndeplinirea lui.[4]

Comunitatea greco-catolică din acest sat trecea în anii 1852-1853 printr-o gravă criză deoarece pentru reglementarea diferendelor ivite între preotul din Vaidacuta, Vasilie Fodoru şi enoriaşii săi, Şuluţiu îi transmite protopopului Farago, hotărârea de a-l transfera pe acesta în parohia Mădăraşului de Câmpie, Ioan Munteanu preot aici, fiind numit la Vaidacuta. La 15 noiembrie 1852, protopopul Târgu-Mureşului, Farago aduce la cunoştinţa consistoriului faptul că preotul Munteanu nu doreşte să fie schimbat din parochia sa[5]. Deşi este conştient că pentru Munteanu mutarea sa la Vaidacuta ar fi un regres, episcopul încearcă să-l convingă că pentru binele comun este dator a se sacrifica, interesul privat neavând prioritate înaintea binelui unei comunităţii întregi: *„dein aceia căutare che binele sufletescu a popoareloru nu se pote postpune intereselor private luându la dreapta socoteală şi aceia che de la învăţiaturile unui preotu către unu poporu cu care este învrăşbitu îndreptate, sporiu doritu nu se poate spera-deşi Ioanne Montani parochu Mădăraşului de Campie prin strămutarea sua de acolo la Vaidacuta aru suferi puţiena scădere se socotească che pentru binele de comun este datoriu ceva a sacrifica*" [6]

Nemulţumiţi şi îngrijoraţi, la aflarea veştii despre mutarea preotului lor, credincioşii din satul Mădăraş protestează, în scris, către protopopul Farago şi episcopul Şuluţiu. În protestul adresat lui Farago se motivează sprijinul, devotamentul şi aprecierea calităţilor preotului Ioan Munteanu: „*onoratul*

[3] Muzeul de Istorie Târgu-Mureş, Nr. inv. 8932.

[4] ***Ibidem,*** Nr. inv. 8931.

[5] Direcţia judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş (în continuare DJAN-Mureş), ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 241, fila 13.

[6] ***Ibidem***, 241, fila 16.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

preotul nostru domnul Ioanne Montani acuma sunt opt ani de candu preoţieşte între noi, cu deplină plăcere şi îndestulare a toată ecclesii nostre, la care şi cu sciinţia şi religioasa sa învеţiatură şi cu morala şi exemplara sa purtare precum şi cu credinţioasa înplinire a duhovniceştei sale păstorei paşnice iubirea şi cinstea tuturor ni au dobînditu."[7] În continuare, enoriaşii fac cunoscută dorinţa lor ca preotul să le fie duhovnic sau păstor sufletesc până în ceasul morţii, biserica având numai de câştigat în urma menţinerii preotului în sat: „*cu profundă reverenţia cădem înaintea Reverendissimului Domn Protopopu, rugându-ne ca se se milostivească pre noi cu aceia a ne înbucura şi mângâia – ca pre Domnul Preotu Ioanne Montani se-l lese între noi – că sub povăţuirea sa cei sufletească acuma spre înplinire pornită ecclesia nostra mai strălucitoare raze se-şi câştige – şi noi cu deplina sufletească îndestulare şi mangăiere în linişte se ne putem sevîrşi dumnedieştile lucruri."*[8] În cazul în care, totuşi forurile superioare ecleziastice vor hotărî transferarea preotului lor în Vaidacuta se cere intervenţia protopopului pentru numirea unui preot cu prestigiul şi calităţi asemănătoare preotului Munteanu. Protestul este semnat în numele comunităţii româneşti din Mădăraş de curatorul primar, Ioan Hodoş, şi curatorii, Petru Florea, David Florea, Ştefan Şuteu, Iacob Benţe, Toader Lazăr, Toader Căluşer, Ştefan Moldovan, Georgie Costin, Ştefan Olteanu, Ioan Mădărăşanu, Vasilie Bucşa, Iacob Costin, Sandu Tofanu, Ţîrla Petru.

În memoriul adresat episcopului Alexandru Şterca Şuluţiu, mădărăşenii şi-au exprimat sentimentele de preţuire faţă de preotul Munteanu şi dorinţa lor ca acesta să rămână pe mai departe preot în parohia Mădăraş. În susţinerea preotului sunt invocate argumente precum, deplina linişte şi pace în care trăiau după plecarea preotului precedent, Ioan Varhegy, ştergerea abuzurilor şi construirea şcolii: „*Candu în privinţia stării noastre cei bisericesci eramu în deplina linişte leudamu pe Dumnedeu în pace şi cu speranţia deplină după şedarea undelor ce avuremu a le pătimi subt predecesorele părintelui nostru de acum şi candu prin desteritatea domnului nostru preotu Ioanne Montani începusă a se vindeca ranele înfipte prin numitulu predecesoru şi de o adâncă odihnă spirituală ne bucuramu: ca un noru înfricoşatu se redica asupra-ne faima acea că păstoriulu nostru celu bunu se ni se iee din mişlocul nostru, şi se vie în satulu nostru Vasiliu Fodoru din Vaidacuta, care este lipsitu din*

[7] ***Ibidem***, 241, fila 17.

[8] ***Idem***.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

parochia sa după lege."[9] Neînțelegerile dintre preotul din Vaidacuta, Vasile Fodor şi credincioşi, sunt bine cunoscute locuitorilor din Mădăraş care informează consistoriul asupra faptului, că din pricina acestuia doi credincioşi se aflau în temniță la Târgu-Mureş. În finalul adresei este exprimată încă o dată, prețuirea pentru preotul Ioan Munteanu, subliniindu-se dragostea acestuia față de ei şi hotărârea întregului sat de a sacrifica totul pentru preotul lor: *„umilitu cădem înaintea Măriei tale se te îndurezi multu prețuitulu nostru paroch, care şi însuşi ne iubeşte, şi nu voiesce a ne lăsa, a ni lu conciede în staţiunea sua pentru care noi suntemu gata tote a ni le sacrifica."* [10] Adresa, datată 10/22 ianuarie 1853, este semnată în numele întregii comunități de Iacob Szalteleki, consilier şi dascăl şi de Ioan Hodoş, curator primar. Tabelul anexat acesteia, cuprinde numele a 149 de credincioşi.

Răspunsul episcopului nu întârzie a fi adus la cunoştinţa comunităţii din Mădăraş, deoarece la 17 ianuarie este redactată şi trimisă către protopop, circulara cu privire la schimbarea celor doi preoţi.[11] În deschiderea circularei, este argumentată motivația transferului celor doi preoţi, subliniindu-se că datoria episcopiei este de a asigura mângâierea şi fericirea sufletească a poporului prin numirea de preoţi capabili a realiza înaintarea binelui şi fericirea întregii comunităţi. Deşi nu se doreşte desconsiderarea voinței comunității, se reaminteşte că nu poporul este cel care hotăreşte, ci conform dogmelor, responsabilitatea revine ierarhiei superioare. Ca urmare, atunci când s-a decis mutarea celor doi preoţi s-a avut în vedere binele şi fericirea celor două comunităţi din Mădăraş, respectiv Vaidacuta, deoarece cei doi preoţi erau apreciaţi ca fiind printre cei mai inteligenţi, harnici şi zeloşi în împlinirea tuturor serviciilor. Intervenţia comunităţii din Mădăraş pe lângă protopop şi episcop în sprijinul preotului Ioan Munteanu este apreciată de Alexandru Șterca Șuluțiu, care o consideră o dovadă a prețuirii şi a dragostei lor. Nu este, însă de acord cu protestul împotriva preotului Vasile Fodor, care nu a fost *„lepădat"*, ci datorită împrejurărilor, scrie episcopul, a fost strămutat ca: *„un individu cunoscutu de frumoasă învăţiatură şi neobosită strădanie în prejurulu turmei puse."*[12]

Această atitudine de solidaritate a credincioşilor din parohia Mădăraşul de Câmpie cu preotul Ioan Munteanu, este explicabilă, ca urmare a aprecierii

---

[9] DJAN-Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş*** 241, fila 3.
[10] ***Idem***.
[11] ***Idem***, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 241, fila 1.
[12] ***Idem***.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

calităţilor sale de preot, precum şi participării la evenimentele revoluţionare de la 1848-1849, construirea şi sprijinirea şcolii.

Probabil că această solidaritate a credincioşilor a constituit un argument în plus în favoarea preotului Ioan Munteanu, care continuă să îndeplinească serviciul religios până în anul 1868.[13] Preotul Vasilie Fodor a funcţionat, de asemenea, în continuare ca preot în Vaidacuta până în anul 1884.[14]

Acţiunea de sprijinire a preotului Ioan Munteanu se realizează, trecând peste toate diferenţierile dintre săteni, în numele întregii comunităţi greco-catolice din Mădăraş. Neavând curajul de a înfrunta singuri autoritatea clericală, mădărăşenii recurg la o modalitate colectivă de exprimare a sentimentelor şi opţiunii în problema transferării preotului lor în Vaidacuta. Memoriile adresate forurilor ecleziastice superioare sunt redactate cu enunţarea consimţământului întregii comunităţi, prin formule ca: *„în numele comunei", „poporul din Mădăraş", „în numele toatei comunităţi române", „în numele nostru şi totu poporul Mădăraşului", „servi şi poporeni", „întregii comunei bisericeşti."* După revoluţia de la 1848 asistăm la o nouă schimbare a mentalului colectiv, în cazul de faţă, comunitatea de credincioşi din Mădăraşul de Câmpie conştientă de rolul, forţa şi drepturile sale le revendică de la forurile ecleziastice superioare: episcopia Făgăraşului şi protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş.

Deşi în timpul revoluţiei de la 1848-1849 biserica greco-catolică din Mădăraşul de Câmpie a suferit mari pagube materiale şi financiare în valoare de 81 florini, (un clopot de 42 de fonţi şi 30 florini de argint), ajutorul promis de guvern, va fi numai de 35 de florini. Preotul Munteanu va acorda prioritate construirii şcolii, urmând ca în viitor să înzestreze şi biserica cu cele necesare.[15] Se pare că situaţia bisericii şi a preotului era destul de precară şi în anii următori, deoarece în: „*Specificaţiunea preuţilor Arhidiecesei Albei Iulia cari împărtăşescu dein adjutoriul împărătescu de 18.000 fl. v a. în cursul anului 1865*", la poziţia 211 este menţionat numele: „*Ioane Montani* ", cu suma unui ajutor în valoare de 50 fl.[16]

În acest fel, pentru buna funcţionare a învăţământului din sat, comunitatea a construit un nou edificiu de şcoală în 1852, reparat în 1857 [17] şi casa învăţătorului. Deoarece nici casa alodială, nici cea bisericească nu puteau

---

[13] ***Şematismul***, 1900, Blaj, p. 431.

[14] ***Ibidem***, p. 440.

[15] DJAN- Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Tg.-Mureş***, 238, filele 1, 3.

[16] ***Ibidem***, 341, filele 67-70.

[17] ***Şematismul,*** 1900, Blaj, p. 431.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

acoperi plata dascălului, reprezentanţii comunităţii în frunte cu preotul Munteanu au hotărât la 1 octombrie 1865, ca plata acestuia pentru serviciile aduse să fie suportate de enoriaşii care aveau copii la şcoală. Astfel, plata anuală a dascălului, plătită diferenţiat, se stabilea la:

1) - 50 fl. v(alută) a(ustriacă), plătibilă în două rate, una la 17 ianuarie iar cealaltă în mai şi noiembrie;

2) - 20 de merţe de cucuruz grăunţe, plătită într-o singură rată, dar numai de acei părinţi care aveau copii de vârstă şcolară. Aceste plăţi se vor da curatorului Iacob Salteleki şi lui Ioan Ocoşiu (fost militar cesaro-regesc), înzestraţi cu toate calităţile necesare învăţătorilor. Comunitatea îşi punea speranţa că aceştia vor corespunde cerinţelor şi se vor deplasa şi în Fecheteu, unde din cauza depărtării şi a sărăciei copiii nu puteau frecventa şcoala din sat. Acest ***Instrument de dotaţiune*** este semnat de preotul Munteanu şi reprezentanţii comunităţii: Alesandru Moldovan, prim curator, Alesandru Roman, inspectorul şcolii, Alesandru Costin, vicecurator, Stefanu Moldovanu, Ioane Nemetu, Ioane Pop, Petru Pîrle, Gamţa Olteanu şi Petru Bucşa. Documentul este întărit de sigiliul rotund al parohiei greco-catolice din Mădăraş (imprimat în fum, cu reprezentarea în planul central, a doi îngeri, faţă în faţă, unul având în mână o floare, între ei frontonul unei biserici, întreaga scenă fiind patronată de un porumbel înconjurat de un nimb, simbolul „*Sântului Duh*"; în exergă, între două cercuri liniare, legenda*: SIGIL: ECLESIE: G:C: MEZÖMADARAS. 1838 * ? **). Iar pe verso-ul documentului, găsim aprobarea mitropolitului „*Alesandru*", cu data de 31 decembrie 1866, întărită cu sigiliul Mitropoliei. Guvernul aproba de asemenea această hotărâre: „*Se aprobă prin decretulu guberniale dein 8 novembr. 1866, nru. 21360*"[18]

Preocuparea pentru organizarea învăţământului se înscrie în tendinţele generale ale epocii în primii ani după revoluţie, când satele eliberate din iobăgie dispun de resurse economice mai mari, sunt capabile să înalţe localuri de şcoală, să asigure plata dascălilor prin contribuţia în bani sau bucate şi să supravegheze buna funcţionare a acestora. Deşi modeste la începuturile lor dificile, ele devin treptat mici focare de susţinere a sentimentului şi a conştiinţei naţionale. În contextul revigorării naţionale ,efortul credincioşilor din satul Mădăraş de a ridica un edificiu pentru şcoală şi de a o înzestra cu dascăli plătiţi prin eforturile lor, de a supraveghea activitatea prin numirea unui inspector şcolar în persoana lui Alesandru Roman, este extrem de mişcător, benefic şi arată deschiderea satului spre luminile culturii, spre naţional.

[18] DJAN- Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 340, fila 1.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

Recunoscut şi apreciat ca unul dintre preoţii de seamă ai protopopiatului Târgu-Mureş, preotul Ioan Munteanu este solicitat să facă parte din comisiile de cercetare, pentru desfacerea căsătoriilor religioase dintre credincioşii greco-catolici: cazul Anei Orban din Târgu-Mureş, care cere desfacerea căsătoriei cu Iosif Sakats, este concludent în acest sens. Cererea reclamantei este acceptată de protopopul Ilie Farago la 25 aprilie 1852, care, datorită sărăciei acesteia, stabileşte un avocat din oficiu, în persoana lui Ladislau Pop, preot în Săbad (Voiniceni).[19]

Soborul protopopesc, convocat la 15/3 mai, constituit din: protopopul Ilie Farago, preşedinte; George Laslo din Sângiorgiu de Câmpie, Emanuil Kaliani din Tofalău, Ioan Tătar din Ivăneşti, Candid Laslo din Lăureni, Ioan Mureşan din Şardu Nirajului, ca judecători; Ioan Munteanu, defensor matrimonial, Daniil Szazs Harhoi din Oroiu de Câmpie, ca notar, au hotărât anularea căsătoriei.[20] În calitate de defensor matrimonial, preotul Munteanu protestează împotriva acestei decizii, considerând că argumentul Anei Orban susţinut de avocatul ei, Ladislau Pop, conform căruia, căsătoria fiind oficiată de un preot romano-catolic, poate fi anulată. Aceste argumente nu au temei, susţine el, deoarece binecuvântarea oricărui preot, are aceeaşi putere în faţa lui Dumnezeu. În concluzie căsătoria, dintre cei doi nu poate fi anulată.

În susţinerea acestei căsătorii sunt invocate: „*Sfintele Scripturi*", învăţăturile sfinţilor părinţi Augustin şi Eugeniu al IV-lea, care susţin, că soţii părăsiţi nu au dreptul de a se recăsători, căsătoria fiind definitivă: „*ce Dumnedeu au împreunat omul se nu despartă".* Decizia preotului Munteanu este, ca cei doi soţi să fie obligaţi a locui împreună.[21] Insistenţa cu care este apărată instituţia căsătoriei nu se bazează numai pe necesitatea respectării canoanelor bisericeşti, ci şi pe convingerea că familia are un rol important în viaţa omului şi a societăţii.

Documentele cercetate aduc noi informaţii referitoare la viaţa şi activitatea lui Ioan Munteanu, una dintre cele mai reprezentative figuri de preoţi mureşeni, ne introduc în viaţa frământată a satului mureşan aflat la mijlocul secolului al XIX-lea, confruntat cu o serie de probleme legate de existenţa cotidiană, reliefând maturizarea şi conştientizarea comunităţii de credincioşi din Mădăraşul de Câmpie.

---

[19] ***Ibidem***, 242, fila 9.
[20] ***Ibidem,*** 242, fila 20.
[21] ***Ibidem***, 242, fila 18.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

ANEXA

Prea onorate în Christos frate!

Ioanne Montani parochul Mădăraşiului pentru nescari ale suale nesocotite cuvinte întru acestea turburate tempuri în audiul mai multora grăite avendu de a respunde înaintea consistoriului, şi aş-i lua amăsurata greşialei suale înfruntare îţi rendueşte consistoriul prea onorat frăţiei tuale ca câtu mai curundu a veni încoace strensu se-lu îndatoresci, - remanendu

Prea onorat frăţiei tuale de binevoitori în Christos fraţi
Blasiu, 28 august 848
Consistoriul episcopesc, Ştephan Man, notariu
(Ms. Limba română. Muzeul de Istorie, Târgu-Mureş, Nr. inv. 8932.)

Prea onorate în Christos frate!

Aretarea şi respectiva rugare a parochului din Mădăraş Ioanne Montani în origine cu acea încredeinţare ţi să trimite prea onoratei frăţiei tuale, ca căutendu la greutatea împlinirei datoriiloru preoţesci la cei de la câmpu ici colea risipiţi a lui parochieni cei mai mulţi în mare depărtare dintre aceştia pre aceia, cari cu locuinţia să voru afla mai aproape de alte parochii, la acelea să-i afiliedi, tocma de s-ar afla acelea şi afară de eparchiea prea onoratei frăţiei tuale, - căci în câtu e pentru cererea numitului parochu, ca acei hodăgieri depărtaţi de satu să se adstrîngă a-i plăti mai multu pentru sluşbele preoţiesci, decâtu ceilalţi parochieni din satu, împrejurările tempului praesente nu sufere, dacă almintrea dânsulu nu-i poate capacita şi pleca ca cunoscându-i trebuincioasa mai multa ostenală spre împlinirea sluşbelor preoţiesci pentru sine să-i plătească amăsuratu. - remanendu a

Prea onorat frăţiei tuale de binevoitori în Christos fraţi
Blasiu, 21/1 decembrie 1850
Consistoriul episcopesc, Ştephan Man, notariu
(Ms. Limba română. Muzeul de Istorie, Târgu-Mureş, Nr. inv. 8931.)

Prea onorate în Christos frate!

Întielegandu noi din relatiunea prea onoratei frăţiei tuale în privinţia differenţieloru între parochul Vajdakutei, Vasiliu Fodoru şi parochienii sei escate,

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

sub 4-a september a.c făcută cum că nice pentru numiţii parochieni, nice pentru parochulu, cari suntu multu învrăşbiţi şi toată mutua întră ei confidinţia s-au strînsu, e bine ca mai multu tempu se fie laolaltă amu aflatu cu cale, ca parochul Vasilie Fodoru ori cum saru putea aceia face se se mute la altă parochie.

Deşi îţi rînduim prea onorat frăţiei tuale că fiindche parochu Mădăraşului de Câmpie, Ioanne Montani încă aru voi, încâtu ştimu la alta parochie se faci dispositiune ca Vasiliu Fodor se treacă la Mădăraşiu, iară Ioanne Montani la Vajdacuta – şi pre noi la tempulu seu despre resultatu se ne încunoşşiinţiedi. - remanemu

Prea onorat frăţiei tuale, de binevoitori,
Blasiu, 13 september, 852 , Alexandru Şterca Şulucz

Pe verso: *s-au comunicat die 23 oct. 852; Montani nu vre a schimba despre care s-au referat, 15 nov. 852.*

(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 241, fila 13.)

Prea onorate în Christosu frate!

Dein aceia căutare che binele sufletescu a popoareloru nu se pote postpune intereselor private luîndu la dreapta socoteala şi aceia che de la învăţiaturile unui preotu către unu poporu cu care este învrăsbitu îndreptate, sporiu doritu nu se pote spera - deşi Ioanne Montani parochu Mădăraşului de Câmpie prin stămutarea sua de acolo la Vajdacuta aru suferi puţiena scădere se socotească che pentru binele de communu este datoru ceva a sacrifica - şi pentru aceia amăsuratu ordinaţiunei noastre din 13 septembrie a.c. nr. 1042 în privinţia aciasta date de nou îţi committemu prea onoratei frăţiei tuale ca demandata strămutare a numitului parochu la Vajdacuta, parochia între celea de frunte numerată, iară a lui Vasiliu Fodor la Mădăraşiulu de Campie fora tergiversare cât se va putea mai curendu a se face, celea de lipsă se dispui.- remanendu,

Prea onoratei frăţiei tuale, de bine voitori,
Blasiu 2 decemrie 1852
Alexandru Şterca Şulucz,
Episcopul Fogaraşiului

Pe verso: *Montani la Vajdacuta şi Fodor la Mădăraşiu a se muta fără întârziere se porunceste. Se vie părţile ca se se înţieleagă pentru terminulu stremutarei, die 14 decmbr. S. v. 1852.*

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 241, fila 16.)
Maria ta Prealuminate şi Preasantite Domnu Episcopu!

Candu în privinţia stări noastre cei bisericesci eramu în cea mai mare linişte, leudamu pe Dumnedeu în pace şi cu speranţia deplina după şedarea undelor ce avuremu a le patimi subtu predecesorele părintelui nostru de acum şi candu prein desteritatea domnului nostru preotu Ioanne Montani începusă a se vindeca ranele înfipte prin numitulu predecesoru şi de o adânca odihna spirituală ne bucuramu: ca unu noru înfricoşatu se redica asupra-ne faima acea că păstoriulu nostru celu bunu se ni se iee din mişloculu nostru, şi se vie în satulu nostru Vasiliu Fodoru din Vaidacuta, care este lipsitu din parochia sa după lege.

Dreptu aceea fiindu-ne noue forte binecunoscută tratarea părintelui Vasilica Fodoru cu poporenii sei neîncetatele neplăceri, care au fost şi suntu până astăzi în Vaidacuta, ba togma şi acuma doi oameni dein causele sale cu parochul suntu în temniţă în Mureşiu Oşiorheiu dein parte; er de alta parte ne avendu causa pentru care se fimu pedepsiţi şi lipsiţi de bunulu nostru păstoriu Ioanne Montani care de opt ani l-amu îmbrăţiaşiatu între noi foarte multe îndreptări a fecutu, multe abusuri au ştersu, ne-a fecut şcola, între cele mai multe necadiuri şi ne-a luminatu şi prein urmare atetea facieri de bine ne-a fecutu câtu de onorata Domnia sa nici de câtu nu ne putemu despărţi: umilitu cădem înaintea Măriei tale se te îndurezi multu preţuitulu nostru paroch, care şi însuşi ne iubeşce, şi nu voiesce a ne lăsa a ni lu conciede în staţiunea sua pentru care noi suntem gata tote a ni le sacrifica.

La care umilita rugare aşteptandu măngăioasa resoluţiune şi sărutendu binecuvântetoarea dreaptă cu adâncă plecăciune remanemu,

Mădaraşiu de Câmpie,10/22 ianuarie 853
Ai Măriei tale, cei mai ascultători credincioşi,
Iacob Szalteleki, cantoru şi dascălu Ioanne Hodos, primariulu curator

Urmează tabelul cu numele a 149 de credincioşi care sprijină rămînerea lui I. Montani în Mădăraş. Pe verso: *13/25 ian 853 - poporu din Mădăraşul da Campie se roagă ca parochul lor să nu fie transferat la Vaidacuta, Vasile Fodoru nu le trebue celor din Mădăraş.*

Adresat: *Către Maria Sua Prealuminatulu şi presantelui Domn Alexandru Şterca Şuluţiu de Korpenyes din îndurarea lui Dumnedieu, episcopul Fogaraşiului.*
(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 241, fila 3, 4 ,5.)

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

Prea onorate în Christos Frate!

Între grijile de căpetenie a pastoriei nostre cea dinteiu grije au fostu şi este împlinimu dorinţia cea sufletească a popoareloru noa încredinţate şi se măngaiemu toate communităţile cu păstori, de la cari speramu înaintarea binelui, şi a fericirei fiescecăruia, înse cari păstori sufletesci aru responde speranţii nostre, mai de aproape, nu poporulu ci numai noi singuri putem judeca, cari deşi voia poporului a unuia fiecăreia communitate nu voimu a o delatura, totuşi după responsabilitatea cu care suntem datori pentru toţi paşii deregatoriei noastre, nu altfeliu de păstoriu le putemu şi voimu a le da, forâ numai de la cari se poate cu temeiu aştepta fericirea poporului cea sufletească. -

De aci candu am hotărîtu ca parochulu de la Mădăraşiu, Ioanne Montani, se se mute la Vaidacuta şi celu de la Vaidacuta la Mădăraşiu, nu fără de cuviinţiosa causa am făcutu, căci aci nu alta, fără binele, şi fericirea ambe popoarelor amu avutu înaintea ochilor noştri, sperandu che vaidacutenii cu celu din Mădăraşiu şi mădărăşenii cu celu din Vaidacuta voru fi măngăiaţi după aciasta strămutare, de cum au fostu până aci cu cei mai dinainte a loru păstori sufletesci, cărei a nostre orenduieli părintesci, supuindu-se praetinşii parochii, nici o îndoilaă nu avemu, che şi respectivele amendoă communităţi, cu atâta voru fi mai mulţiemite cu aciasta a nostra orenduealâ, spre binele loru celu sufletescu făcute, cu câtu pe orînduitorii totuşi parochi îi cunoscemu mai deştepţi, mai harnici şi mai zeloşi spre împlinirea tuturor servituţiloru cari se voru pofti de la denşi.

Ce se tiene de reclamaţiunea fiilor noştri dein Mădăraşiu în contra mutării parochului seu către prea onorat frăţia tua sub A, iară către noi sub B, facută aciasta le serbească loru spre lauda căci prein aceia se arată că-şi iubescu şi cinstescu păstorii săi iară protestaţiunea în contra parochului de la Vaidacuta intrapusă, cându acesta aru fi lăpădatu de acolo, aceia nu avem temeiu, ca acela nu ca lăpădatu, ci după împregiurările şi a lui şi a poporului, spre mângăierea amendurora se stramută ca unu individu cunoscutu de frumoasa învăţiatura şi neobosită strădanie în prejurulu turmei puse, cu care fără de îndoilă şi fii noştri din Mădăraşiu voru fi prea mulţumiţi, câtu îi voru audi rostulu, şi vor vedea zelulu lui celu păstorescu.

De unde noi îţi încredeinţiamu prea onorat frăţiei tuale ca persvădindu şi prin arătari părintesci învingendu pe fiii noştri de acolo, che nu numai pentru binele loru amu demandatu aciasta strămutare aceia pe aciastă cale se faci a se şi înfiinţia dogenindu deodată pe ambii parochi ca se fie cu cumpătu în toată păstoria loru, iară poporulu se le deie amendurora cuvenita ascultare şi pre noi despre resultatu să ne încunoştiintiedi, neaflandu încă de lipsă a se întrebuinţa intervenirea jurisdicţiunei politice. – remanendu,

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

Prea onorat frăţiei tuale, de bine voitori,
Blasiu, 17 ian. 1853
Episcopul Alexandru m.p.
(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 241, fila 1.)

Prea onorate Domnule Protopope!
Noa prea dreptu şi milostivu Patronu!

Onoratul preotul nostru Domnul Ioanne Montani acuma sunt opt ani de cându preoţieste între noi cu deplină plăcere şi îndestulare a toată ecclesii nostre, la care şi cu sciintia şi religioasa sa învеţiatură şi cu morala şi exemplara sa purtare precum şi cu credinţia sa înplinire a duhovniceştei sale păstorei paşnice iubirea şi cinstea tuturor şi-au dobânditu.

Dară acuma durere! Că trebui aceia să auzim că mai susu onoratul domn preotu acuma renduit preotu la Vaidacuta prin gratioasa ordinaţiunea prea sanctisului şi Prea Luminatului nostru Arhiereu, de vreme ce noi dorim şi poftim ca până la ciasul morţii se ne fie duhovnicu sau păstoriu sufletescu, mai vîrtosu că şi onoratul preotul nostru are voie se mai fie între noi,

Cu profunda reverenţia şi umilinţiă cădem înaintea Reverendissimului Domn Protopopu, rugându-ne ca se se milostivească pre noi cu aceia a ne înbucura şi măngaia – ca pre domnul preotu Ioanne Montani se-l lese între noi – ca sub povăţuirea sa cei sufletească acuma spre înplinire pornită ecclesia nostra mai strălucitoare raze se-şi câştige şi noi cu deplină sufletească îndestulare şi mângaiere în linişte se ne putemu sevîrşi dumnedieştile lucruri.

De cumva nu nedesduim totuşi în alta Domnu preotu veci milostivi a trimite între noi, ne rugam on astfel de preotu vă milostiviţi a trimite care locul onoratului preotului nostru deplin se-l ocupe.

Iară împotriva onoratului domn preotu din Vaidacuta mai întîiu de toate protestamu, din aceia causa căci noi, întră magyari evanghelici, reformaţi trăind totdeauna strînsa datorie ne-am ciinut vaza sacrei religiei nostre a o sustinea şi înainta întru toate care pona acum nici într-on chipu sau ponegritu n-au pătimitu scădere, iară spre onoratu domnu preotu din Vaidacuta toată reverenţia şi încrederea ni se îndoieşte de vreme ce domnia sa ca legaliter eliminatu din duhovniceasca sa datorie de acolo după cum am înţielesu preoţind între noi numai scandale şi destrugerea santei religei noastre a fi.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

Aceasta a nostra cerere renoindu-o îngăduinţia onoratului domnu preotu Ioanne Montani între noi sperandu cu profunda reverenţie sîntem al prea onoratului domn protopop.

Umiliţi credincioşi fii şi mădulari a ecclesii românei, Mădăraşului de Câmpie, sau în numele toatei comunităţi române

Primarul curator: Ioanne Hodos
Curatorii: Petru Florea, David Florea, Ştefan Şuteu, Iacob Bencze, Toader Lazar, Toader Căluşer, Ştefan Moldovan, Georgie Costin, Ştefan Oltean, Ioanne Mădărăşan, Vasilie Bucşa, Iacob Costin, Sandu Tofanu, Ţîrlă Petru
Toţi curatorii în numele nostru şi a totu poporulu Mădăraşului

Pe verso: *La prea onoratu protopopu Ilie Farago cercul Mureşiului aşternându-se. Acelor din lăuntru servi şi poporeni, Mădăraşul de Campie*

(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş*** 241, fila 17.)

Instrumentatu de Dotaţiune!

Sua sensa representatia a comunei biresicesci G(reco) Cath(olice) a Mădăraşului de Câmpie, dupa ce cu adiutoriulu lui D-deu ne-am ridicatu nua casa de scola cu tote cele debuincioase precum şi casa de lăcuintia învaţiatorului, era pentru dotare nefiindu in stare nice casa alodială, nice cea besericească de a pute asigura asia amu hotăretu cu învoirea întregei comunei besericesci ca datoria învaţiatorului, se se asigneze prin orece caturi de la poporu de această comună bisericească tutoriu asia pentru destularea învăţiatorului statorim următorele emolumente anuale efeptuinde şi adeca:

1 - 52 fl. adeca cinci zeci şi duoi fiorini val. aus. în duoă rate anuale platindu una rată, - 17 Januariu, ceilaltă, - 5 maii şi nov(ember) – cu privire ca cei care avem prunci de la nascere pănă la 12 ani inclusive se plătimu chetu 40, patruzeci, cotribuindua şi poporenii cari locuimu în satu şi cari locuimu în Predio Feketeu iară ceilalţi cu toţii se plătimu numai chîte 20, duoedeci fl. v. a

2 – 20, adeca duodeci merce de cucurudiu cu grăunţiu în una rată plătendu-le adecă 18 decembre s.n. şi acestu cucurudiuse lu plătimu numai poporenii fecheteni adecă numai părenţii carii avem prunci în etate de a umbla la şcola pentru osteneala docentului debuindu în tota septamanu a umbla la Fecheteu pentru învăţiatura prunciloru în depărtare de duoă ore de satu.

Aceste emoluminte ne învoiamu a le da cantorului nostru Iacobu Saltelechi şi fostului ces. Regescu militariu corporatu Ioane Ocosiu. Şi numai în câtu va voru fi recunoscutu şi de cătră v. ordin. Metropolitanu, a fi însestraţi cu tota însuşierele ce se

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

receru pentru unu învăţiatoru şi educatoriu a tinerimei sperundu, ca doră aceştia duoi individui mai cu acurateţe vă vor coresponde momentosei sale chemări acuma unulu, acuma celalaltu în tota septamana umblandu şi în Fecheteu la învaţiatura pruncilor noştri din causa marei depărtări de la satu şi sărăcia cea mare de a-i hrăni şi înveşmînta neputendua veni la şcola în satu.

Spre întărirea acestui instrumentu de dotaţiune cu învoirea întregei comune bisericeşci susscriem aplicându şi sigiliu parochiale.

Mădărasu de Câmpie, 1865, octob.1
Ca martoru şi poftimu scriitoru, Ioane Montani mp. Parochu locale
In numele comunei bisericesci:
Alesandru Moldovan – prim curator, Alesandru Roman – inspectorul şcolii,
Alesandru Costin - vice curator,
Stefanu Moldovanu, Ioane Nemet, Ioane Pop, Gamta Olteanu, Petru Bucşa.

Pe verso: *Se aprobă prin decretulu guberniale dein 8 november 1866, nr. 21 360*
Blasiu, 31 dec(embrie), 1866
Mitropolitul Alesandru

(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale-Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş***, 340, fila 1.)

Prea onorate Domnule Preşedinte!
Mult onorat sobor!

La causa de căsătorie a Annei Orban din Oşiorhei că adecă în 1852, 15/3 maiu s-au luat la sinodele pertractaţiune în contra şi asupra legiuitului seu bărbat Iosif Szakats ca Inclu. în care adeca prin legelnicul seu advocat Ladislau Pop vre a se despărţi de către Iosifu Szakats că şi eu ca legelnicu defensor matrimonii în cauza aceasta următorile am a pretinde:

Precum văd prin procuratorul său aşternutei, adecă nu numai din această causă voieşte a se despărţi de către În. cum că densa fiind greco-catholică au fost cununată ca şi bărbatul seu prin preot romano-catholicu şi cum că În. ar fi evanghelic reformat, aceasta causă de sine se restorna căci şi binecuvântarea preotului romano-catholicu tot aceea putere are care o are binecuvântarea preotului greco-catholicu şi aşia cununia Annei cu Inclutul ei legelnică-i şi nice de cum nu se pote strica. Care proniri şi concideumurileîn urma Sanctei Scripturi l-au cinut, şi dentre toate îi vrednicu de aducere aminte conciliumul în care au fost de faţă şi sacrul părintele Augustin unde aşia dice: au plecat că după disciplina evanghelică şi apostolică nice cel lăsat de muere nice cea lăsată de bărbatu nu-ie slobod să se mărite şi aşia se remaie, au se se împăciuiască, care dacă cu totul se vor părăsi se oblige la penitenţia în care şi

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)

legea imperială au fost. Şi Santul părintele Eugeniu al IV-lea în epistola către armeni: pentru pre curvie slobodeşte separaţie, dar cei care a se căsători nu-i slobod fiind că legătura căsătoriei făcutu-i legelnic şi statornică.

Drept aceea dintre dusele dare cause se vede cum că A adecă de către B for a nice on temeiu legelnicu vrea a se despărţi, împotriva cărei despărţiri şi cu mai sus adusele argumente temeinice rezemându-mă, solemniter protestez, protesând de odată ca A ca negreşit strâns se se oblige la împreuna-i lăcuire întru viaţa santelor că ce Dumnedeu au împreunat omul se nu despartă – atgue iterim proteste.

Ioane Montani mp.
Preot greco-catholic, Mădăraşul de Câmpie
Et defensor matrimoni

(Ms. Limba română. Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Mureş, ***Fond protopopiatul greco-catolic Târgu-Mureş*** 242, fila 18.)

New Informations Concerning Ioan Munteanu, the Priest

Abstract

The documentary search brings new information concerning the life and activity of Ioan Munteanu, one of the most representative priests, who participated to the Great Union from Blaj at 3/15 may 1848. These documents present the life of a village from Mureş County at the middle of the 19th century, which had some cotidian problems, and reflects the growing up of the believing communities from Mădăraşul de Câmpie.

BDD-A19266 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:30 UTC)